

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΥΚΛΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΚΟΡΡΕΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ Δ' 1964

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΣ Γ. Δ. ΚΥΠΡΑΙΟΥ & ΣΙΑΣ
1964

ΑΝΘΙΜΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ, ΔΙΑΘΗΚΗ.

Ἐν τῷ, ὑπὸ στοιχεῖα 615, Γ, Χ, 4, j, c, Φακέλλῳ τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν» ἐγγράφων, τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, εὑρίσκεται ἀποτεθησαυρισμένη ἡ διαθήκη τοῦ Μητροπολίτου Κυκλάδων Ἀνθίου Κομνηνοῦ, ἐν ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ τοῦ Πρωτοδικείου Σύρου, τῆς 14ης Ἰουλίου 1842.

Αὕτη ἐγγραφή τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1842 ἐν Ἐρμουπόλει καὶ ἔδημοσιεύθη κατὰ τὴν 9ην Ἰουλίου ἰδίου ἔτους, εἰς δημοσίαν συνεδρίασιν τοῦ Πρωτοδικείου Σύρου.

Ἔχει δ' ὡς ἀκολούθως:

« Διαθήκη Ἀνθίου Κυκλάδων.

Διατίθεμαι ἐκουσίως καὶ ἐλευθέρῳ βουλῇ πᾶσαν τὴν περιουσίαν μου ὡς κύριος ἀφιλονίκητος ἐπ' αὐτῆς, ἔχων σώας τὰς φρένας καὶ ὑγιῆς κατὰ τὸ σῶμα, ἵνα διακόψω πᾶσαν ἐνδεχομένην λογομαχίαν καὶ ἔριδα τῶν ἐπ' ἐμὲ ἐχόντων δικαίωμα κληρονομίας μετὰ τὸν θάνατόν μου.

Πρῶτον δὲ ἀποδίδωμι τὴν συγχώρησιν ἀπὸ καρδίας εἰς ἅπαντας οὓς ἐγνώρισα, καὶ ἐγνώσθην παρ' αὐτῶν, ἀπαιτῶν καὶ γὰρ τὴν αὐτὴν συγχώρησιν, μάλιστα παρ' ὧν εἴτε ἐν γνώσει εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ ἐλύπησα.

Εἶτα συνίστημι τὴν παροῦσαν ἐκούσιον καὶ αὐθαίρετον διαθήκην μου, γραφείσαν καὶ ὑπογραφείσαν ἰδιοχείρως μου εἰς τὴν αὐστηρότητα τῶν Νόμων τῆς δικαιοσύνης, ὥστε νὰ ἐκτελεσθῶσι δι' αὐτῆς κατὰ γράμμα πάντα τὰ παρ' ἐμοῦ διαταττόμενα.

Πᾶσα δὲ παρεκτροπὴ τῶν ὁποίων ἢ μεταβολὴ καὶ ἀναίρεσις ἀποκαθίστησιν ὑπευθύνους εἰς τὸ φοβερόν Κρητήριον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν συνείδησιν, πρῶτον τοὺς δικαστάς, εἶτα τοὺς

συγγενεῖς μου καὶ τρίτον τοὺς ἐπιτρόπους μου καὶ ἐπιμελητάς.

Ἡ δὲ περιουσία μου συνίσταται εἰς χρήματα καὶ πράγματα κινητὰ τὰ δὲ χρήματα εὐρίσκονται ἐν τῷ κιβωτίῳ μου, ὄντα δραχμαὶ 6000 ἦτοι ἕξ χιλιάδες εἰς χρυσόν, κεκλεισμένα ἐντὸς κεμερίου τινός, μετὰ τῆς σημειώσεως τοῦ ποσοῦ. Εἰς μίαν Κορώνη ἀρχιερατικὴν, κεκοσμημένην μὲ ἀδάμαντας, μὲ μαργαρίτας, μὲ σμάλτα καὶ μὲ σταυρὸν ἐπὶ κορυφῆς ὀλοκλήρως μὲ ἀδάμαντας ἐκτιμωμένην δραχμὰς 8000, ἦτοι ὀκτὼ χιλιάδες. μίαν Μίτραν ἀρχιερατικὴν, δύο Πατερίτζας ἀρχιερατικὰς, ἡ μὲν ἀργυρὰ ἕξ ὀλοκλήρου, ἡ δὲ κατὰ μέρος. Ἐν ἐγκόλπῳ διαμαντένῳ μὲ ἄλυσσον χρυσήν. δύο ζυγὰς δικροτρύκηρα ἀργυρὰ, δύο λεκάνας ἀργυρὰς, μὲ τὰ ἱμπρίκια των.- ἡ μὲν μικρὰ διὰ τὴν λειτουργίαν, ἡ δὲ μεγάλη διὰ νύψμον, ἐν θυμιατὸν ἀργυροῦν μὲ ἄλυσσους ἀργυρὰς, ἐν Εὐαγγέλιον κατὰ μέρος ἀργυροῦν, ἐν δισκοπότηρον μεγάλον ἀργυροῦν καὶ καπνισμένον μὲ χρυσόν, μὲ ἀστερίσκον, μὲ λόγχην, μὲ ζέον καὶ μὲ καλύμματα ἐπὶ τοῦ ποτηρίου καὶ δισκαρίου ἅπαντα ἀργυρὰ. Τρεῖς σταυροὺς ἀργυροὺς εἰς τὴν θήκην των, μίαν εἰκόνα ἀργυρὰν ἕξ ὀλοκλήρου τῆς θείας μεταμορφώσεως, εἰς ἓνα σάκκον ἀρχιερατικὸν χρυσοκέντητον καὶ ἑτέρους τέσσαρας, τρία στιχάρια, τρία ὀμόφορα καὶ ἐν μικρόν, τρία ἐπιτραχήλια, τρεῖς ζυγὰς ἐπιμάνικα, τρία ἐπιγονάτια, τέσσαρα περιζώνια τὰ μὲν δύο μὲ ἀργυρον, τὸ δὲ χρυσοῦν, τὸ δὲ κεντητὸν μὲ μαργαρίτας τινὰς, ἐν ἐγκόλπῳ ἀργυροῦν, μὲ ἄλυσσον ἀργυρὰν, ἓνα μανδύα ἀρχιερατικόν, ἐν κρεμαστὸν Φυλάκιον τετραβαγγέλου κεντητὸν μὲ μαργαρίτας.

Εἰς σκευὴ ἀργυρὰ, ἓνα δίσκον μεγάλον τοῦ γλυκοῦ, ἐν καφφεδοχείῳ μεγάλῳ, δεκατέσσαρα ζάρφια τοῦ καφφέ καὶ ἐν στραγγιστήριον, τέσσαρα πιατάκια τοῦ γλυκοῦ, δεκαεὶς χουλιάρικα τοῦ γλυκοῦ, δεκατέσσαρα μαχαιροπήρουνα, ἐννέα χουλιάρια, ἐν μαχαιροπήρουνον μεγάλον, μίαν χουλιάρην μεγάλην, δύο ὅμοια ἀλατερὰ καὶ ἐν ἕτερον, τρία ποτήρια μικρὰ, δύο κηροστάσια (ἦγουν σαμτάνια), ἐν θυμιατὸν τῆς χειρὸς, ὁμοῦ μὲ τὸ ἀνθονεροδοχείον τους, μίαν φιάλην (τάσι), ἐν γλυκοδοχείῳ, ἐν ζαχαροδοχείῳ, δύο καλαμάρια μὲ τὰ ἀμουδερά των.

Εἰς ταπακέρας πέντε, ἡ μὲν ἕξ αὐτῶν χρυσὴ μὲ σμάλτον ζυγίζουσα τεσσαράκοντα πέντε βενέτικα φλουριά, ἡ δὲ ἀνάγλυπτος εἰς ἑλεφάντινον κόκκαλον, αἱ δὲ δύο ἀργυραὶ, ἡ δὲ παγαδένια, μίαν ζυγὴν βραχιόλια χρυσὰ ζυγίζοντα τεσσαράκοντα πέντε δράμια, εἰς ἐν διαμαντικὸν ὡς ρολέταν, ἔχον εἰς τὴν μέσσην ἐν ζουμπροῦτι καὶ περίεξ ἀδάμαντας, μίαν κορωνίτζαν ἔχουσαν εἰς τὴν μέσσην ἓνα ἀδάμαντα καὶ ἐκατέρωθεν ῥουπινάκια, τέσσαρα μουσχάλια Μαργαριτάρια μέτριον,

ἐν καμαίον εἰς αἵματοστάτην ὁ Ἰησοῦς Χριστός, δύο ὠρολόγια, ἐν τοῦ κόρφου καὶ ἐν τοῦ τοίχου, ἐν φλιτζάνι καὶ ἐν ποτήριον ἀπὸ πέτραν τιμίαν, δύο κομπολόγια ἀπὸ γιούσουριν καὶ ἐν τηλεσκόπιον.

Εἰς φορέματά μου, ράσσα, γούνας, ἀντεριά, τζουπέδες, ἐπανωφόρια (πινίσα) ποδήρεις καὶ ζωστήρας καὶ εἰς ἄσπρα πανικά τῆς χρήσεώς μου.

Ταῦτα πάντα εὐρίσκονται εἰς τέσσαρα κιβώτια (Φορετέρια) καὶ εἰς μίαν κασσελίτζαν, περιέχουσαν καὶ ἕτερα τινά, μὴ ἀργυρὰ καὶ ἐν παοῦλον μικρόν.

Εἰς βιβλία μου ὡς φαίνονται σημειωμένα ἐν βιβλίῳ τινί, εἰς χάλκωμα ἐντελῶς πεπληρωμένον εἰς χρῆσιν τοῦ μαγειρίου, εἰς ἔπιπλα, στρωσίματα τῆς κλίνης καὶ τῶν δύο μακρῶν σκιμπόδων, ἅπαντα ἀπὸ μαλλιῶ γεμάτα καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς καλύμματα (μακάτια) καὶ λοιποὺς μικροὺς σκιμποδας καὶ τραπέζια ἅπαντα τὰ ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ εὐρισκόμενα κινητὰ πράγματα εἰσὶν ἡμέτερα.

Διορίζω ἐπιτρόπους μου πληρεξουσίου ἐπὶ τῆς περιουσίας μου ταύτης τοὺς Κυρίους, Ἀργυρὸν Ταρπουτζῆν, Θεοχάρην Παλαιολόγον, Νικόλαον Σιδερικουόδην, Τζαννῆν Βοῦρον καὶ Ἰωάννην Κοντζάν, περιορισμένους μόνον, εἰς ὅσα ἐγὼ διατάττω, καὶ ἐκ τῶν ὀρίων τῶν διατάξεων μου, δὲν ἔχουσι οὐδεμίαν ἄδειαν νὰ ἐξέλθωσι.

Οὗτοι δι παραλαβόντες πᾶσαν τὴν περιουσίαν μου, δικαιωματικῶς ὡς νὰ ἤμουν ἐγὼ αὐτὸς ὁ Κύριος αὐτῆς, θέλουσι τὴν διαθέσει κατὰ τὴν ἐξῆς διάταξιν μου, χωρὶς τῆς παραμικρᾶς παρεκτροπῆς ἢ μεταβολῆς τῶν διατάξεών μου.

Ἐκ τῶν ὄντων χρημάτων μου θέλουσιν ἐξοδεύσει τὰ τῆς κηδείας μου, θέλουσιν ἀποδόσει εἰς τοὺς εὐρεθέντας ἱερεῖς καὶ διακόνους ἀπὸ πέντε δραχμάς, νὰ μοιράσωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἕκατὸν δραχμὰς τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ, νὰ μὲ ἐνταφιάσουν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον, ἔμπροσθεν εἰς τὴν μεγάλην θύρον, ὑπὸ τὸν Νάρθηκα, ἐν τῷ προετοιμασθέντι παρ' ἐμοῦ τάφῳ, καὶ ἐὰν κατὰ περίστασιν ἀποθάνω ἐκτὸς τῆς Σύρας μετὰ τριετίαν νὰ μεταφέρωσιν ἐκεῖθεν τὰ λείψανά μου καὶ νὰ τὰ ἀποθέσουν εἰς τὸν ρηθέντα τάφον μου· νὰ κάμωσι τὰ μνημόσυνά μου διὰ κολύβων, τετράκις μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου διὰ τοῦ Ἀρχιερέως.

Ἀφιερώνω εἰς τὸν Δῆμον τῆς Ἐρμουπόλεως Σύρου δέκα χιλιάδας δραχμὰς, τὰς ὁποίας θέλουσιν οἱ ἐπίτροποί μου νὰ τὰς συναξωσιν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν πλέον πολυτίμων ἀνωτέρω πραγμάτων μου καὶ νὰ τὰ μετρήσωσιν ἀκεραίως εἰς τὸν ρηθέντα Δῆμον, ἀπὸ δὲ τὸ

διάφορον τῶν χρημάτων τούτων νὰ τρέφονται δύο ἢ τρεῖς ὑπότροφοι Μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου, μέχρι τῆς τελειώσεως τῶν μαθημάτων των λαμβάνοντες ἕκαστος μηνιαῖον τακτικὸν παρὰ τοῦ Δήμου, προτιμῶνται ὁμως παντὸς ἄλλου ὅσοι θέλουσι νὰ γίνωσιν ἱερεῖς ἕγγαμοὶ ἐν τῷ Δήμῳ.

Ἐκ τοῦ διαφόρου προσέτι τῶν ἀνωτέρω χρημάτων νὰ μοὶ γίνε-ται ἐν μνημόσυνον μὲ κόλυβα κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς μεγά-λης Τεσσαρακοστῆς τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὀρθοδοξίας διὰ τοῦ Ἀρχιερέως.

Ἐὰν δὲ ὁ Δήμος τῆς Ἐρμουπόλεως (δὲν ἐλπίζομεν ποτέ), τὰς ἀνωτέρω διατάξεις μου, τόσον περὶ τῶν ὑποτρόφων, ὅσον καὶ περὶ τοῦ μνημοσύνου μου δὲν ἐκτελέσῃ καὶ ἀδιαφορήσῃ, ἀφίμεν τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς μου νὰ τὰ ἀπαιτήσωσι δικαιοματικῶς καὶ νὰ λάβωσι τὰ χρήματά μου παρὰ τοῦ Δήμου τούτου.

Ἀφίμη τὴν δευτέραν Ἀρχιερατικὴν στολὴν εἰς τὸ ἐν Μυκόνῳ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Θεοτόκου, ἐπιλεγόμενον Τουρλιανῆς διὰ νὰ μνημονεύσωσιν ἀείποτε ἐν τῇ θείᾳ Προσκομιδῇ δύο ὀνόματα, τοῦ ἡμετέρου καὶ τοῦ θείου μου » Ἀνθήμου» καὶ Ἀνθήμου τῶν Ἀρχιερέων, δηλ. τὸν σάκκον, τὴν στόφαν τὴν χρυσὴν, τὸ στιχάριόν του, τὰ ἐπιμάνικά του, τὸ ἐπιγονάτιόν του τό τε ὠμοφόριον, τὸ περιζώνιον, τὴν Μίτραν, τὴν Πατερίτζαν τὴν μακρὴν, τὰ καθιστὰ δικηροτρίκερα καὶ τὸ ἐγκόλπιον τὸ ἀργυροῦν.

Ἀφίμη εἰς τὴν ἀυταδέλφην μου κυρίαν Κατήνκον δύο χιλιάδας δραχμᾶς, ἐὰν εἶναι ἀποθαμμένη, νὰ δοθῶσι εἰς τὰ τέσσαρα τέκνα της καὶ ἡμετέρους ἀνεψιούς ἀνὰ πεντακοσίας, δηλ. εἰς τὸν Παναγιώτην, Εἰρήνην, Θεοδώραν καὶ Βασιλικὴν.

Ἀφίμη εἰς τὴν ἀνεψιάν μου Γαρουφαλιὰν θυγατέρα τοῦ Ἀυταδέλφου μου Χ' Γεωργίου Κομνηνοῦ δραχμᾶς, πεντακοσίας καὶ εἰς τὸν υἱὸν της καὶ ἡμέτερον μικρὸν ἀνεψιὸν Γεώργιον Κομνηνὸν δραχμᾶς πεντακοσίας, εἰς τὸν ἀνεψιὸν μου Ἀντώνιον, υἱὸν τοῦ ἀυταδέλφου μου Οἰκονόμου Κομνηνοῦ δραχμᾶς πεντακοσίας.

Ἀφίμη εἰς τὸ ἐνταῦθα Γυμνάσιον τῆς Ἐρμουπόλεως ὅσα τῶν βιβλίων μου εἶναι χρήσιμα εἰς αὐτό.

Παρακαλῶ δὲ θεομότατα τοὺς κυρίους Ἐπιτρόπους μου καὶ Ἐπιμελητάς, νὰ ἔχωσι τὰς ἐγκαρδίους μου εὐχάς, ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ μέλλοντι συναισθανομένους τῆς ψυχῆς μου τὴν ἔνθερμον καὶ πρόθυμον αὐτῶν ἐκδούλευσιν, νὰ εἶναι πρώτη καὶ κυρία αὐτῶν φροντίς, ἢ συμπλήρωσις τῶν ἀνωτέρω ἀφιερωθέντων χρημάτων δέκα τριῶν χιλιάδων καὶ πεντακοσίων δραχμῶν, ἀπὸ τε τῶν χρημάτων μου

καὶ πραγμάτων μου καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τούτων ὄσα μείνωσιν ἐκ τῶν ἐπίπλων, στρωμάτων, προσκεφαλαίων, κραββατίων, χραμίων, κυλιμίων, χαλκωμάτων γὰ ἀφιερωθῶσιν ἅπαντα εἰς τὸ ἐνταῦθα νοσοκομεῖον τῆς Ἐρμουπόλεως. Ἐκ δὲ τῶν ρούχων μου τὰ μὴ ἄξια ἐκποιήσεως καὶ ὄσα τῶν βιβλίων μου μὴ χρήσιμα εἰς τὸ Γυμνάσιον γὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς εὐφροθέντας ὑπηρέτας μου ἀναλόγως εἰς τὸν καθ' ἕνα.

Αὕτη εἶναι ἡ τελευταία ἐκουσίως καὶ ἀπαραβίαστος διαθήκη μου, τὴν ὁποίαν ἔγραψα καὶ ὑπέγραψα ἰδιοχείρως, καὶ συνίστημι ἐκ δευτέρου εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν ἐκτελεστών.

Τῇ 7 Φεβρουαρίου 1842 ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου
Κυκλάδων Ἄνθιμος Κομνηνός»

Ἀμέσως κάτωθι:

«Ἐδημοσιεύθη ἡ παροῦσα ἐν Σύρῳ τὴν ἐννάτην Ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τεσσαρακοστοῦ δευτέρου ἔτους εἰς δημοσίαν συνεδρίασιν, παρόντων τῶν μαρτύρων Ἰωάννου Περίδου, Ζαννῆ Α. Βούρου καὶ Ἀλεξάνδρου Ταλλιέρ, κατοίκων ἐνταῦθα, οἵτινες ἐβεβαίωσαν ἐνόρκως ὅτι ἡ παροῦσα εἶναι γεγραμμένη καὶ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ διαθέτου Κυκλάδων Ἄνθιμου Κομνηνοῦ, καθὼς καὶ εἰς τὸ προσηρητημένον φύλλον προσθήκης τῆς 28 Ἀπριλίου 1842.

Ὁ Πρόεδρος τῶν ἐν Σύρῳ Πρωτοδικῶν

(Τ. Σ.) Σ. Νικολαΐδης

Ὁ Γραμματεὺς

Μ. Α. Ἰωαννόπουλος.

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

Ἐν Σύρῳ τῇ 14 Ἰουλίου 1842

Ὁ Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Μ. Α. Ἰωαννόπουλος».

Καὶ ἐπὶ προσηρητημένου φύλλου τάδε:

«Ἐξαιρῶ ἀπὸ τοὺς διορισμένους ἐν τῇ διαθήκῃ μου ἐπιτρόπους

αὐτῆς τὸν Κύριον Ἰωάννην Κοτζάν, τῇ 28 Ἀπριλίου 1842 ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου, Κυκλάδων Ἄνθιμος.»

ὁ Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Μιχ. Α. Ἰωαννόπουλος. ».

Ὁ Ἄνθιμος Κομνηνὸς διετέλεσε Μητροπολίτης Κυκλάδων κατὰ τὰ ἔτη 1833—1842. Τὸ πρῶτον ἐγένετο βοηθὸς τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου Διονυσίου ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ ἐπισκόπου Θεοδοσιουπόλεως καὶ εἶτα μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως.

Κατελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα διορίσθη ἐπίτροπος Ἄργους ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου.

Μετέσχεν ἐν ἔτει 1833 τῆς συνελθούσης εἰς τὸ Ναύπλιον συνελεύσεως τῶν ἄρχιερέων διὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1842 καταλιπὼν τὴν ἀμέσως ἀνωτέρω, δημοσιευθεῖσαν διὰ τὴν ἀθήκην.

Συνέγραψε »Περὶ θρησκείας καὶ κλήρου» (1832) καὶ περὶ »Ὁρθοδόξου διδασκαλίας» (1837).

ΣΙΜΟΣ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ